Exodus 14,15-31 Přechod přes moře

Autor přípravy

Tomáš Trusina

1. První reakce

Víra je tu jakoby z „vidění“ - když uvidíš padlého nepřítele, teprve uvěříš? Je to pokleslejší variace - nebo nás tady zrazují naše "představovací" instinkty? Jak ten příběh vyprávět, abychom z toho nebyla dramatická reportáž - zvláště vzhledem k popisnému přístupu ČEPu?

Síla tohoto příběhu je v tom, že Hospodin je zcela zřetelně „se svými“. Je „Immanuel“. Není všemohoucí, spíše “lodivod“ ohroženého společenství víry. Jako Bůh tohoto konkrétnío příběhu a konkrétního zápasu o konkrétní lid se stává Bohem pro všechny. Jak to vyprávět, aby to nebylo podbudovávání našeho jediného správného náboženství, konfese, zbožnosti, politického postoje? Pomůže nám odkaz na „bázeň“? (v. 31) Pomůže nám paralela, že se jako Otec přiznal k jednomu na výsost konkrétnímu příběhu ztroskotaného Ježíše?

V době, kdy mají naši posluchači zmáknutého Tolkiena, můžeme snad vyprávět příběh bez velkého demytologizování. Pozor však, aby z toho nebyla nesnesitelně lehká remytologizace s liturgickým náhubkem na závěr.

2. Text
2.1. Vymezení textu:

Oddíl tvoří dvě paraši Ex 14,15-25 a 26-31. Vůbec ovšem nemusí být na závadu vzít ho od 14,1. V tom případě potřeba pečlivě vybrat jeden motivů textu (o velikonocích se náramně hodí např. totální „krize víry“ - 11b), ten „vypreparovat“ a potom sledovat, jak se s ním v rámci vyprávění nakládá. Jinak hrozí, že se v textu utopíme spolu s egyptským vojskem.

2.2. Kontext

- vyprávění završuje první část exodovského „eposu“. Nelíčí ho ovšem jako trvale stoupající úspěšnost celého Hospodinova vysvoboditelského počinu (ne-li experimentu), ale začíná zásadním zauzlením, ne-li rovnou propadem. Když se Izrael utábořil mezi Pí-chírótem (dosl.

„Ústa Jeskyně/Výdutě“; tlama, kudy dýchají zhoubné hlubiny) a mořem (o moře se tu objevuje v roli sebejistě se povalující obludy, která pouhou přítomností stvrzuje, že se lid dostal do slepé uličky), objevilo se pronásledovatelské vojsko (elitní eskadry smrti), věštící brzký a násilný konec. Na to reaguje lid svým nářkem (Cos nám to udělal? Došlo na naše slova... - vv.11-12).

- slovník druhé části vyprávění uvádí příběh do kontextu s Gn 1. Nad vodami se vznáší RUACH (21), uprostřed úzkostí noci odděluje Hospodin světlo od tmy (prchajícím je světlem, zotročovatelům tmou, nemohou se přiblížit, smísit v boji - v. 20). Tento zvěstný souzvuk má zřejmě naznačit, že nejde jen o jakýkoli div - ale o událost stvořitelských parametrů. Této noci vytvořil Hospodin svůj lid - resp. ho v závěrečné krizi do-stvořil (viz Iz 43,21).

- znamení svrchovanosti nad mořem smíme snad vidět i jako předjímku Zj 21, podle něhož v události nového stvoření pro takovéto moře už vůbec není místo (Zj 21,1)

2.3. Překlad/převod

15 I řekl Hospodin Mojžíšovi:
Co křičíš - ke MNĚ?
O-SLOV - syny Izraele -
ať vydají se!!
16 A TY - POZDVIHNI - klestičku TVOU,
a VZTÁHNI - ruku TVOU - nad moře,
a ROZETNI/ROZPOLTI je;
a ať vejdou - synové Izraele - doprostřed toho moře (jako) po suchu.
17 A JÁ - HLE, já - zatvrzující - srdce Egyptských:
a vejdou za nimi;
a budu oslaven/bude mi dodáno závažnosti - na faraonovi, a ve všem vojsku jeho, v vozích jeho i v jezdcích jeho.
18 A poznají MIcrajimci,
že JÁ - Hospodin,
když oslaven budu na Faraonovi, na vozích jeho a na jezdcích jeho.
19 I vydal se - anděl Boží - ten jdoucí před voji Izraele,
a šel - ze zadu JICH;
A vydal se - sloup oblakový - od - před nimi,
a postavil/rozkročil se - ze zadu JICH
20 A vešel - mezi vojska Micrajimu a mezi vojska Izraele,
a stal se - oblakem a temnotou,

a osvěcoval - noc,
a NE-přiblížili (na bojový dotek) - tito k tamtěm - po celou noc.
21 I vztáhl Mojžíš - ruku JEHO - nad to moře,
a poručil jít - Hospodin - tomu moři - v vichru/duchu východním silným/prudce vějícím - celou noc;
a uprostranil (v) moři - v suchost,
a byly rozpolceny/rozseknuty - ty vody
22 A vešli synové Izraele - do prostředku toho moře - po suchu,
a vody JIM - jako zeď - zprava i zleva.
23 A pronásleduvali/dali se za - Micrajimští
a vešli - za NIMI - všecka jízda faraonova, vozy JEHO i jezdci JEHO - do prostřed toho moře
24 A stalo se - v bdění jitřním,
a vyhlédl Hospodin - na vojska Egyptských - v sloupu ohně a oblaku,
a uvedl v paniku/poslal hrůzu na - vojsko Egyptské.
25 A odjal kola vozů jejich,
- a ovládali je - ztěžka.
I řekl Micrajim:
UPRCHNĚME - od-před Izraelem,
nebo Hospodin bojuje za ně - proti Egyptu!!! P.
26 A řekl Hospodin Mojžíšovi:
VZTÁHNI - ruku svou na moře,
ať ob/nav/rátí se ty vody - na Egyptské,
na vozy jejich
a na jezdce jejich.
27 I vztáhl Mojžíš ruku svou na moře,
a navrátilo se moře ráno k moci své,
a Egyptští prchající - proti němu;
a vrazil Hospodin Egyptské do prostřed moře.
28 A navrátivše se vody,
a překryly/zatopily/vymazaly - vozy i jezdce se vším vojskem Faraonovým,
což jich koli vešlo za nimi do moře,
NE-pozůstal - z nich ani jeden.
29 A synové Izraele šli- do prostředku toho moře - po suchu,
a vody JIM - jako zeď - zprava i zleva.
30 A vysvobodil/spasil Hospodin - v ten den Izraele - z ruky Egypta;
a viděl Izrael Micrajim mrtvý - na rtu/břehu mořském.

31 A viděl Izrael - ruku velikou,
kterouž prokázal Hospodin na Egyptských.
I bál se - ten Lid Hospodina,
a věřili v Hospodina i Mojžíše - služebníka JEHO.
2.4. Poznámky k některým výrazům

v 16: hůl - (viz 4,2) tvar podle part. Hif NTH: napřáhnout, uprostranit, umožnit směr cesty - tj. "KLESTIDLO" - hůl ukazuje a klestí cestu do Země
moře má Mojžíš „rozetnout/rozpoltit“ - v jiných kontextech "štípat" (dříví), sekat, násilím dělit

17-18: dílo záchrany je naplánováno mezi Hospodinem a Mojžíšem: TY a JÁ:
TY rozetneš MOŘE - a proklestíš cestu tam kde nebyla myslitelná - skrze moře
- a JÁ se na té cestě oslavím na faraonovi a hrozné síle jeho nepřemožitelné armády.

vv. 19-20:
- oblak dělá manévry - zaujímá "bojovou pozici" - těm, kteří jdou v zástupu svobody a spásy, je světlem - těm, kteří ztělesňují otroctví a záhubu, je tmou

- vítr od východu - je ruach - vane z Edenu nebo „naproti“ ze zaslíbené země?

vv. 24 - 25:
- I stalo se v bdění jitřním... jedno z nejslavnějších biblických „i stalo se“ bez ohledu nato, že nás o ně ČEP vytrvale okrádá. (viz např. 1 Sa 11,11; srvn Lk 2,1.6; Lk 24,4)

- vyhlédl - jako se vyhlíží z okna ("juknul")

3. Teologická témata

Mojžíš ukazuje klestičkou - a Hospodin rozpoltil ty vody VICHREM / RUACHEM
Duje duch svobody - a otrocké překážky musí ustoupit. Duje duch nových počátků - a beznaděj už nemůže klást překážky. Duje duch života - a smrtící vody musejí srazit podpadky a poslušně se seřadit do špalíru pro Izrael. Takhle se duch Boží se vznášel nad vodami toho moře - udělal v nich cestu Izraeli. Tak Hospodin tvoří svůj lid.

I stalo se v bdění jitřním... - předznamenává jitro velikonoční - nebo se vypravěči příběhu o jitře třetího dne inspirovali v tomto příběhu?

Rozdíl mezi přírodním dějem a děním spásy: Přírodní děje se dějí lhostejně, tupě a naprosto bezcitně (viz tsunami). Nemůžeš od nich odvíjet ani naději, ani záchranu. Hospodin svými

činy před svítáním TVOŘÍ NOVÉ. Umožňuje čekat, že uprostřed tohoto života tolikrát naplněného a ohroženého hrůzou, nelidskostí, lží a smrtí přece může vyrůst a roste svoboda, radost, záchrana, obnova zpustošeného lidství.
Na sklonku prvních velikonoc stvořil Izrael definitivně zachráněný z otroctví v Egyptě. Na sklonku noci vánoční stvořil svého jednorozeného syna. Na sklonku noci velikonoční, v jitře prvního dne po sobotě stvořil vítězství pro ukřižovaného Ježíše.

Příběh je zjevením slávy Hospodinovy: Jedno „juknutí“ slávy Hospodinovy (kábód - tíha Jeho přítomnosti!!!) vnáší chaos doprostřed nepřátelských řad, což se projevuje tím, že „ovládali (svou špičkovou bojovou techniku) ztěžka“ - protože je obtěžkala blízkost Svatého Izraelského; dolehla na ně sláva Páně.

Viděli Egypťany: ty, z kterých byli celí postrašení. Příběh se tedy vypráví na připomínku, že víru nemusí pohltit strach ani fatalismus. (O „antifatálním kérygmatu exodu“ píše inspirativně Milan Balabán v Reflexi č. 7-8 z r. 1992)
4. Dnešní pohled na tento text

Dumat nad tím, jak k tomu došlo, že se otevřelo moře, aby Izraelci prošli po suchu, a egyptské pronásledovatele vzápětí pohltilo, to nechme luštitelům televizních záhad a scénáristům pořadů jako jsou Akta X. Nám totiž vůbec nepomůže, když ten příběh budeme sledovat jakoby "z nadhledu" (z křesla TV diváka či z tribuny pro zvědavce). V tom příběhu totiž pro tuhle perspektivu vůbec není místo. Není to perspektiva egyptské armády s faraonem v čele. Ti mají oči jen pro Izrael unikající z otroctví.
Není to ani perspektiva synů Izraele, protože ti vidí jen tu smrtonosnou past: před sebou moře a za sebou tu nepřemožitelnou sílu egyptského vojska. A není ani - a to především - perspektiva Boží: protože Hospodin neshlíží na tento boj z jakéhosi pohanského Olympu (aby sem tam znuděně pošoupl figurku), ale jednoznačně se v něm angažuje - na straně svého lidu. Není trapně pohansky nestranný, ani lhostejně svrchovaný, ale je Bohem Izraele, tj. je bohem s Izraelem. Takto se stává Bohem spásy - pro Izrael - a posléze pro všechny. Pro všechny, kdo se ocitli v pasti bezvýchodnosti a smrti, pro všechny po kterých sebejistě šahá otroctví a smrt.

5. Podněty ke kázání

Osnova v perspektivě Božího tvoření

I. V příběhu je řeč o stvořitelském skutku Božím (jak dotvořil Izrael jako svého milovaného syna, jako lid ztělesňující jeho záchranu)

II. Naše PERSPEKTIVA - je třeba se vysoukat z diváckého křesla, jinak se s příběhem mineme (viz předchozí bod)

III. CESTA PRO IZRAEL - Hospodin se tentokrát na svůj malověrný lid vůbec nezlobí. Míří neochvějně k cíli - k břehu záchrany. A nesmí mu v tom překážet ani zpanikařelá církev, ani ta líně se převalující příšera.

IV. CESTA JE VOLNÁ - PRO KOHO ANO, PRO KOHO NE. Lid, topící se v bezmoci, náhle může pokračovat v cestě, kdežto neporazitelná moc po zuby vyzbrojených Egypťanů mu této noci nezpůsobí ani škrábnutí. Manévry „moci předivné“: Oheň plál, ale zatímco zástupu naděje a víry dosvědčuje „jen dál, žádný strach“, nepřátele uvádí do zmatku a chaosu. A nakonec tu jejich nepřemožitelnou sílu zmařil úplně.

V. A UVĚŘILI HOSPODINU. Kvůli komu se to takhle vypráví? Ne kvůli divákům - ale kvůli Izraeli. Kvůli lidu víry, kvůli církvi. Aby nám došlo, abychom uvěřili - zotročující zlo - neporazitelná síla smrti - prohrála svou válku. Ten nejhorší zápas - zápas s nepřítelem, vůči němuž jsme zcela bezmocni, už byl vybojován. Už jste za vodou. (Voda křtu vám to dosvědčuje)

Další pohled - např. z hlediska „krize víry“
jsem naznačil v bodě 2 (Vymezení textu).

Liturgické období
velikonoce

edice

21

Biblodkaz

Exodus 14.15 - 31
stáhnout PDF